

EL MOVIMENT RABASSAIRE

Montserrat Tura

Josep Fatjó

La historia dels rabassaires és la historia dels que no eren hereus. Ser rabassaire vol dir tenir una vinya arrendada i la Rabassa Morta és el tipus d'arrendament que permet conservar la vinya durant molts anys sempre i quan se'n faci un conreu correcte.

Abans de la fil·loxera, el 89% de la superfície conreada de Catalunya era vinya. Quan la fil·loxera va arribar a França i a la resta de països europeus, abans que a Catalunya, es va produir una forta demanda de vi i els pagesos es van afanyar a plantar més vinya. Greu error.

Les tres primeres dècades del segle XX són molt interessants per entendre l'evolució posterior de la reivindicació catalanista.

En el món rural i, especialment, en les zones encara poc industrialitzades del que avui coneixem com a regió metropolitana, els grans propietaris agrícoles no conreaven directament la terra sinó que en els anys vint un vuitanta per cent de les explotacions agrícoles es regien per algun tipus de contracte d'arrendament, de parceria, de masoveria o de rabassa morta.

Una situació molt complexa en la que la Federació de Sindicats de diversa matriu units l'any 1922 sota el nom d'Unió de Rabassaires, agrupa un total de més de 100.000 famílies. Aquesta Unió tindrà un paper molt important a l'hora de proposar solucions a la problemàtica social que havia produït la gran crisi agrària posterior a la fil·loxera.

Aquesta organització era molt més que un sindicat i el seu model de cooperativisme i la seva forta vinculació amb el republicanisme polític de base popular, va escriure pàgines molt reeixides actuant de cohesionador de les reivindicacions dels jornalers i obrers i dels pagesos que aspiraven aconseguir ser petits propietaris defensors de l'explotació agrària familiar, autònoma i hereditària.

La consciència sindical de la pagesia rabassaire fou capaç d'articular vincles amb la consciència sindical obrera i amb el desplegament polític i cultural del republicanisme popular, ajudant de manera significativa a la victòria d'Esquerra Republicana de Catalunya en les eleccions municipals de 1931. La Unió de Rabassaires arrelà en municipis en que ja existia una tradició cooperativista i centres socials que ajudaven a la culturització dels treballadors.

La Llei de contractes de conreus va ser la iniciativa legislativa de modernització del codi civil català que més explica la difícil relació entre les pròpies formacions polítiques catalanes, les institucions polítiques espanyoles i el Tribunal de Garanties Constitucionals. Tot plegat fou esquinçat per l'aixecament militar feixista: les reformes, les formes d'organització avançades, els models d'autogestió i d'organització de sistemes de previsió. Tot, menys l'esperit de molts rabassaires que haurien de sortir de l'ostracisme per tal que n'apreguem les millors lliçons.

Magnífica exposició d'una gran coneixedora i estudiosa del moviment rabassaire.